

Ken Schwaber & Jeff Sutherland

Scrum Təlimatı

Müfəssəl Scrum Təlimatı: Oyunun Qaydaları

Noyabr 2020

Scrum Təlimatının məqsədi

Biz Scrum-ı 1990-cı ilin əvvəllərində yaratmışıq. Scrum Təlimatının ilk versiyasını Scrum-ı dünyada insanların anlamasına kömək etmək üçün 2010-cu ildə yazdıq. Daha sonra onu kiçik, funksional düzəlişlərlə təkmilləşdirdik. Birlikdə onun arxasında dayıq.

Scrum Təlimatında Scrum-ın açıqlaması verilmişdir. Freymvorkun hər bir elementi Scrum-ın ümumi dəyəri və nəticələri üçün mühüm əhəmiyyət kəsb edən konkret bir məqsədə xidmət edir. Scrum-ın əsas dizaynı və ya ideyalarının dəyişdirilməsi, elementlərin daxil edilməməsi və ya Scrum qaydalarına əməl edilməməsi müəyyən problemlər yaradır və Scrum-ın faydalarını məhdudlaşdırır, hətta potensial olaraq yararsız vəziyyətə gətirir.

Davamlı olaraq böyüyən bu mürəkkəb dünyada Scrum-ın istifadəsində olan artımı izləyirik. Scrum-ın köklərinin olduğu proqram təminatı məhsulu hazırlanmasından əlavə, mürəkkəb işləri ehtiva edən bir çox sahələrdə Scrum-ın geniş şəkildə istifadə edildiyini görməkdən qürur duyuruq. Scrum-dan istifadə geniş yayıldıqca developerlər, tədqiqatçılar, analitiklər, alimlər və digər mütəxəssislər bununla bağlı müəyyən işlər həyata keçirir. Biz Scrum-da “Developerlər” sözündən digər mütəxəssisləri istisna etmək üçün deyil, sadələşdirmək üçün istifadə edirik. Scrum sizin üçün faydalıdırsa, özünüzü bu ailənin bir parçası hesab edə bilərsiniz.

Scrum-dan istifadə edildikcə bu sənəddə göstərilmiş Scrum freymvorkuna uyğun nümunələr (bundan sonra “patternlər”), proseslər və anlayışlar tapıla, tətbiq edilə və hazırlana bilər. Onların təsviri Scrum Təlimatının məqsədindən kənarıdır, çünki onlar kontekstdən asılıdır və Scrum istifadəçiləri arasında geniş şəkildə fərqlənir. Scrum freymvorkun daxilində istifadəyə yönəlmiş bu növ taktikalar olduqca müxtəlifdir və bu haqda ətraflı məlumat başqa sənədlərdə verilmişdir.

Ken Schwaber & Jeff Sutherland Noyabr 2020

© 2020 Ken Schwaber and Jeff Sutherland

This publication is offered for license under the Attribution Share-Alike license of Creative Commons, accessible at <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/legalcode> and also described in summary form at <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>. By utilizing this Scrum Guide, you acknowledge and agree that you have read and agree to be bound by the terms of the Attribution Share-Alike license of Creative Commons.

Scrum Təlimatının məqsədi	1
Scrum-ın açıqlaması.....	4
Scrum nəzəriyyəsi.....	4
Şəffaflıq.....	4
Yoxlama.....	5
Adaptasiya.....	5
Scrum dəyərləri.....	5
Scrum Team.....	6
Developerlər.....	6
Product Owner	6
Scrum Master	7
Scrum tədbirləri	8
Sprint.....	8
Sprint Planning.....	9
Daily Scrum	10
Sprint Review.....	10
Sprint Retrospective.....	11
Scrum artefaktları.....	11
Product Backlog.....	11
Öhdəlik: Məhsul Hədəfi.....	12
Sprint Backlog	12
Öhdəlik: Sprint Hədəfi.....	12
Increment	12
Öhdəlik: Hazırlıq Meyarları.....	13
Yekun qeyd.....	14
Minnətdarlıq.....	14
Töhfə verən insanlar	14
Scrum Təlimatının Tarixçəsi.....	14
2017 Scrum Təlimatı ilə 2020 Scrum Təlimatı arasında olan dəyişikliklər	15
Daha az göstərişli	15
Bir Məhsula fokuslanmış Bir Komanda	15

Məhsul Hədəfinin tətbiqi	15
Sprint Hədəfi, Hazırlıq Meyarları və Məhsul Hədəfi üçün ev	15
Özünü təşkil etmə yerinə özünü idarəetmə	15
Sprint Planning-in 3 mövzusu	15
Daha geniş auditoriya üçün dilin ümumiyyətlə sadələşdirilməsi.....	15

Scrum-ın açıqlaması

Scrum mürəkkəb problemlər üçün adaptiv həllər vasitəsilə dəyər yaratmaqda insanlar, komandalar və təşkilatlara yardımçı olan kiçik həcmli bir freymvorkdur.

Qısaca, Scrum Scrum Masterdən aşağıdakı şərtlərə cavab verən mühitin yaradılmasını tələb edir:

1. Product Owner mürəkkəb bir problemlə bağlı işi Product Backlog-da ardıcılıqla qeyd edir.
2. Scrum Team Sprint zamanı seçilmiş işləri dəyər kəsb edən İnkrementə çevirir.
3. Scrum Team və onun maraqlı tərəfləri nəticələri təhlil edir və növbəti Sprint üçün uyğunlaşmalar aparır.
4. *Təkrarlanma*

Scrum sadədir. Ondan olduğu kimi istifadə edərək fəlsəfəsinin, nəzəriyyəsinin və strukturunun hədəflərə çatmaq və dəyər yaratmağa yardımçı olub-olmadığını müəyyənləşdirin. Scrum freymvorku məqsədyönlü olaraq natamamdır, yalnız Scrum nəzəriyyəsini həyata keçirmək üçün tələb olunan hissələri müəyyən edir. Scrum ondan istifadə edən insanların kollektiv intellekti ilə hazırlanmışdır. İnsanlara təfəssilatlı təlimatlar verməkdən daha çox Scrum onların münasibət və ünsiyyətlərini istiqamətləndirir.

Freymvork daxilində müxtəlif proseslər, texnikalar və metodlar tətbiq edilə bilər. Scrum mövcud təcrübələri ümumiləşdirir və ya lazımsız edir. Scrum cari idarəetmə, mühit və iş texnikalarının nisbi effektivliyini göstərərək təkmilləşdirmələrə imkan yaradır.

Scrum nəzəriyyəsi

Scrum empirizm və “lean” düşüncə tərzinə əsaslanır. Empirizm biliyin təcrübədən və müşahidə edilənlər əsasında qərar verməkdən qaynaqlandığını təsdiq edir. “Lean” düşüncə israfı azaldır və əsas amillərə diqqəti cəmləyir.

Scrum proqnozlaşdırılma imkanlarının optimallaşdırması və risklərin idarə edilməsi üçün iterativ, inkremental yanaşmanı tətbiq edir. Scrum işin icra edilməsi prosesinə, birlikdə bütün bacarıqlara və təcrübəyə malik və zəruri hallarda bu cür bacarıqları paylaşmaq və ya qazanmaq iqtidarında olan insanlar qruplarını cəlb edir.

Scrum Sprint çərçivəsində yoxlama və adaptasiya üçün dörd formal tədbiri özündə cəmləşdirir. Bu tədbirlər, empirik Scrum təməlləri olan şəffaflıq, yoxlama və adaptasiyanı tətbiq etdikləri üçün işə yarayırlar.

Şəffaflıq

Tədricən ortaya çıxan proses və işlərdən onları icra edən, habelə qəbul edən şəxslər üçün görünən olmalıdır. Scrum-da mühüm qərarlar üç formal artefaktın qəbul edilən vəziyyətinə əsaslanır. Şəffaflığı aşağı olan artefaktlar dəyəri azaldan və riskləri artıran qərarların verilməsinə gətirib çıxara bilər.

Şəffaflyq yoxlama aparılmasına imkan verir. Qeyri-şəffaf yoxlamalar yanıldıcı və yarasızdır.

Yoxlama

Scrum artefaktları və müəyyən edilmiş hədəflərə doğru irəliləyiş potensial olaraq arzu edilməz kanarlaşmalar və ya problemləri aşkar etmək üçün tez-tez və müvafiq qaydada yoxlanılmalıdır. Yoxlama prosesinə yardımçı olmaq üçün Scrum beş tədbir formasında kadensiya təmin edir.

Yoxlama adaptasiya prosesinə imkan verir. Adaptasiyasız yoxlama mənasız hesab edilir. Scrum tədbirləri dəyişikliklərin edilməsi üçün nəzərdə tutulmuşdur.

Adaptasiya

Prosesin hər hansı aspekti qəbul edilən limitlərdən kənara çıxdıqda və ya nəticədə ortaya çıxan məhsul qəbul edilməz olduqda, tətbiq edilən proses və ya istehsal edilən materiallara düzəlişlər edilməlidir. Kanarlaşma hallarının baş verməsi ehtimalını minimuma endirmək üçün düzəlişlər mümkün qədər tez bir müddətdə həyata keçirilməlidir.

İşə cəlb edilmiş şəxslərə səlahiyyət verilmədikdə və ya onlar üçün özünüidarəetmə imkanları yaradılmadıqda adaptasiya prosesi daha çətin olur.

Scrum Team-in yoxlama prosesində öyrəndiyi yeni məlumatları dərhal adaptasiya etməsi gözlənilir.

Scrum dəyərləri

Scrum-ın uğuru, insanların aşağıdakı beş dəyərdən istifadədə nə qədər bacarıqlı olmalarından asılıdır:

Öhdəlik, fokus, açıqlıq, hörmət və cəsarət

Scrum Team hədəflərə çatmağı və bir-birinə dəstək olmağı öz öhdəsinə götürür.

Məqsədlərə çatmaq üçün Sprintin işi onların əsas diqqət mərkəzində olmalıdır.

Scrum Team və onun maraqlı tərəfləri iş və çətinliklərə açıqdırlar. Scrum Team üzvləri bacarıqlı və müstəqil insanlar kimi bir-birilərinə hörmətlə yanaşır və birlikdə işlədikləri insanlar tərəfindən onlara eyni qaydada ehtiram göstərilir. Scrum Team üzvləri düzgün hərəkət etmək, çətin problemlərin üzərində çalışmaq üçün cəsarətli olmalıdır.

Bu dəyərlər Scrum Team-ə onların işləri, hərəkətləri və davranışları ilə bağlı istiqamət verir. Verilmiş qərarlar, atılmış addımlar və Scrum-ın istifadə edilmə qaydası bu dəyərləri azaltmalı və ya xələl gətirməli deyil, əksinə onları daha da gücləndirməlidir. Scrum Team üzvləri Scrum tədbirləri və artefaktları ilə işləyərkən dəyərləri öyrənir və ortaya çıxarır. Həmin dəyərlər Scrum Team və onların işlədikləri insanlar tərəfindən həyata keçirildikdə Scrum-ın empirik təməlləri olan şəffaflyq, yoxlama və adaptasiya gerçəkləşərək etimad yaradır.

Scrum Team

Scrum əsas bölməsi kiçik bir komandadır – Scrum Team. Scrum Team bir Scrum Master, bir Product Owner və Developerlərdən ibarətdir. Scrum Team-də alt komandalar və ya iyerarxiya yoxdur. Hər dəfə tək bir hədəfə - Məhsul Hədəfinə fokuslanan peşəkarlardan ibarət bir bölmədir.

Scrum Team-lər krossfunktionaldırlar, yəni üzvlər hər Sprint-ə dəyər qatmaq üçün bütün zəruri bacarıqlara malikdir. Onlar özünüidəradən komandalardır, yəni onlar öz aralarında kimin nəyi, nə zaman və necə edəcəyinə qərar verirlər.

Scrum Team çevik ola bilmək üçün kifayət qədər kiçikdir, Sprint daxilində əhəmiyyətli bir işi tamamlamaq üçün isə kifayət qədər böyükdür, adətən 10 və ya daha az insandan ibarətdir. Ümumiyyətlə, biz kiçik komandaların daha yaxşı ünsiyyət qurduğunu və daha məhsuldar işlədiyini müşahidə etmişik. Scrum Team-lər çox böyük olduqda onlar hər biri eyni məhsula fokuslanaraq əlaqəli fəaliyyət göstərən bir neçə komandalara bölünməyi düşünə bilər. O zaman onlar eyni Məhsul Hədəfini, Product Backlog-u və Product Owner-i bölüşür.

Scrum Team məhsul ilə bağlı bütün tədbirlər, xüsusən maraqlı tərəflərlə əməkdaşlıq, verifikasiya, texniki təminat, istismar, eksperiment, araşdırma və inkişaf etdirmə və tələb ediləcək hər hansı digər məsələlər üzrə məsuliyyət daşıyır. Onlar strukturlaşdırılmış və qurum tərəfindən öz işlərini idarə etmək üçün səlahiyyətləndirilmişdir. Sprintlərdə sabit tempdə işləmək Scrum Team-in diqqətini və fəaliyyətinin davamlılığını artırır.

Scrum Team bütövlükdə hər bir Sprint ərzində dəyərli və faydalı Increment yaratmağa görə cavabdehdir. Scrum Scrum Team daxilində üç konkret cavabdehlik müəyyən edir: Developers, Product Owner və Scrum Master.

Developerlər

Developerlər hər Sprint-də istifadə edilə bilən Increment-in istənilən aspektini yaratmaq öhdəliyi daşıyan Scrum Team üzvləridir.

Developerlərə lazım olan xüsusi bacarıqlar olduqca geniş çeşiddədir və iş sahəsindən asılı olaraq dəyişir. Lakin Developerlər hər zaman aşağıdakılar üzrə cavabdehdir:

- Sprint üçün planı – Sprint Backlogunu yaratmaq;
- Hazırlıq Meyarlarına əməl etməklə keyfiyyət aşılamaq;
- Hər gün planlarını Sprint Hədəfinə doğru adaptasiya etmək; və,
- Peşəkar kimi bir-birilərini cavabdeh etmək.

Product Owner

Product Owner Scrum Team-in işi nəticəsində ortaya çıxan məhsulun dəyərini maksimallaşdırılması üçün cavabdehdir. Prosesin həyata keçirilməsi üsulu təşkilatlar, Scrum Team-lər və fərdi şəxslər üzrə geniş şəkildə fərqlənə bilər.

Product Owner həmçinin aşağıdakıları ehtiva edən Product Backlog-un effektiv idarə olunması üzrə də cavabdehdir:

- Məhsul Hədəfinin formalaşdırılması və açıq şəkildə bildirilməsi;
- Product Backlog maddələrinin hazırlanması və açıq şəkildə bildirilməsi;
- Product Backlog maddələrinin ardıcılıqla qeyd edilməsi ; və,
- Product Backlog-un şəffaf, görünən və anlaşılan olmasını təmin etmək.

Product Owner yuxarıdakı işləri özü həyata keçirə və ya başqalarına həvalə edə bilər. Product Owner işi başqasına həvalə etdikdə belə, məsuliyyət daşıyır.

Product Owner-lərin müvəffəqiyyət qazanması üçün bütün təşkilat onların qərarlarına hörmətlə yanaşmalıdır. Həmin qərarlar Product Backlog-un məzmunu və ardıcılığında, Sprint Review-da yoxlanıla bilən Increment vasitəsilə görünür.

Product Owner bir nəfər şəxsdir, komitə deyil. Product Owner əksər maraqlı tərəflərin istəklərini Product Backlog-da əks etdirə bilər. Maraqlı tərəflərin Product Backlog-da dəyişikliklərin edilməsi istəkləri Product Owner-i razılaşdırmaqla həyata keçirilir.

Scrum Master

Scrum Master Scrum Təlimatında təsvir edildiyi kimi Scrumun qurulmasına cavabdehdir. Bunun üçün o, həm Scrum Team, həm də təşkilat daxilində hər kəsin Scrum nəzəriyyəsi və təcrübəsinin anlamasına yardımçı olur.

Scrum Master Scrum Team-in effektiv olmasına cavabdehdir. Buna Scrum freymvork daxilində Scrum Team tərəfindən təcrübələrin yaxşılaşdırılmasına imkan verməklə nail ola bilər.

Scrum Master-lər Scrum Team və daha böyük təşkilatlara xidmət edən əsl liderlərdir.

Scrum Master Scrum Team-ə aşağıdakılar daxil olmaqla müxtəlif yollarla xidmət edir:

- Komanda üzvlərinə özünüidarəetmə və kross-funksiyalılıq üzrə kouçinq emək;
- Scrum Team-ə Hazırlıq Meyarlarına uyğun, yüksək dəyərli Increment-lər yaratmağa fokuslanmaqda yardımçı olmaq;
- Scrum Team-in irəliləyişini təmin etmək üçün maneələri aradan qaldırmaq; və,
- Bütün Scrum tədbirlərinin həyata keçirildiyinə, onların pozitiv və məhsuldar olduğuna və müəyyən edilmiş vaxt çərçivəsində aparılmasına əmin olmaq.

Scrum Master Product Owner-ə aşağıdakılar daxil olmaqla müxtəlif yollarla xidmət edir:

- Məhsul Hədəfinin müəyyən edilməsi və Product Backlog-un idarə olunması proseslərinin effektiv həyata keçirilməsi üçün müvafiq metodların tapılmasına yardımçı olmaq;

- Scrum Team-ə Product Backlog maddələrin aydın və lakonik formatda hazırlanmasına olan tələbi anlamaqda yardım etmək;
- Mürəkkəb bir mühit üçün empirik məhsul planlaşdırmağın qurulmasına yardımçı olmaq; və,
- Tələb üzrə və ya ehtiyac olduqda maraqlı tərəflərlə əməkdaşlığın qurulması prosesini fasilitasiya etmək.

Scrum Master təşkilata aşağıdakılar daxil olmaqla müxtəlif yollarla xidmət edir:

- Scrum-ın mənimsənilməsində təşkilata rəhbərlik etmək, təlim keçmək və kouçinq etmək;
- Təşkilat daxilində Scrum-ın tətbiqinin planlaşdırılması və məsləhətlərin verilməsi;
- Əməkdaşlara və maraqlı tərəflərə mürəkkəb işlər üçün empirik yanaşmasının anlamasına və tətbiq edilməsinə yardımçı olmaq; və,
- Maraqlı tərəflər və Scrum Team arasındakı əngəlləri aradan qaldırmaq.

Scrum tədbirləri

Sprint bütün digər tədbirlər üçün konteyner rolunu oynayır. Scrum-dakı hər tədbir Scrum artefaktlarını yoxlamaq və adaptasiya etmək üçün formal imkandır. Bu tədbirlər tələb olunan şəffaflığı təmin etmək üçün nəzərdə tutulmuşdur. Hər hansı tədbirin nəzərdə tutulmuş qaydada həyata keçirilməməsi yoxlama və adaptasiya etmə imkanlarının itirilməsi ilə nəticələnir. Scrum-da tədbirlər nizam yaratmaq və Scrum-da müəyyən edilməyən iclaslara tələbatı minimuma endirmək üçün istifadə edilir. Bütün tədbirlər mürəkkəbliyi azaltmaq üçün optimal olaraq eyni vaxtda və yerdə keçirilir.

Sprint

Sprint-lər Scrum-ın ideyaların dəyərə çevrildiyi əsas hərəkətverici qüvvəsidir.

Onlar davamlılıq yaratmaq üçün bir aylıq və ya daha az, sabit müddətli tədbirlərdir. Yeni Sprint əvvəlki Sprint yekunlaşdıqdan dərhal sonra başlayır.

Sprint Planning, Daily Scrum-lar, Sprint Review, və Sprint Retrospective daxil olmaqla Məhsul Hədəfinə çatmaq üçün zəruri olan bütün işlər Sprint-lər daxilində həyata keçirilir.

Sprint müddətində:

- Sprint Hədəfini riskə atacaq heç bir dəyişiklik edilmir;
- Keyfiyyət aşağı düşmür;
- Product Backlog zərurət yarandıqca təkmilləşdirilir; və,
- Daha çox məlumat alındıqca işin həcmi Product Owner ilə dəqiqləşdirilə və yenidən razılaşdırıla bilər.

Sprint-lər ən azı hər təqvim ayında bir Məhsul Hədəfinə doğru irəliləyişin yoxlanılması və adaptasiyasını təmin etməklə proqnozlaşdırılma imkanı verir. Sprint-in müddəti çox uzun olduqda Sprint Hədəfi əsassız ola bilər, vəziyyət daha da mürəkkəbləşə və risk daha da arta bilər. Daha çox öyrənmə dövrlərini yaratmaq

və xərc və səy riskini daha kiçik bir vaxt çərçivəsi ilə məhdudlaşdırmaq üçün qısa Sprint-lərdən istifadə edilə bilər. Hər Sprint qısa bir layihə hesab edilə bilər.

İrəliləyişin proqnozlaşdırılması üçün layihə üzrə qalan işləri və yerinə yetirilmiş işləri göstərən qrafiklər, və ya ümumi gedişatı göstərən diaqramlar kimi müxtəlif təcrübələr mövcuddur. Mürəkkəb mühitlərdə nə baş verəcəyi naməlumdur. Yalnız artıq baş vermiş hadisələr gələcək dövr üçün qərarlar vermək məqsədilə istifadə oluna bilər.

Sprint Hədəfinin aktuallığı itirildikdə Sprint ləğv edilə bilər. Yalnız Product Owner Sprint-i ləğv etmək səlahiyyətinə malikdir.

Sprint Planning

Sprint Planning Sprint üçün görülməli işləri müəyyənləşdirərək Sprint-ə start verir. Bu plan bütün Scrum Team-in iş birliyi ilə hazırlanır.

Product Owner iştirakçıların ən vacib Product Backlog maddələrini və Məhsul Hədəfinə doğru necə irəlilədiklərini müzakirə etməyə hazırlıqlı olmalarını təmin etməlidir. Scrum team həmçinin müəyyən tövsiyələrin verməsi üçün digər şəxsləri də Sprint Planning-də iştirak etməyə dəvət edə bilər.

Sprint Planning aşağıdakı mövzuları əhatə edir:

1-ci mövzu: Bu Sprint niyə dəyərlidir?

Product Owner bu Sprintdə məhsulun dəyəri və faydalılığının necə artırıla biləcəyi ilə bağlı təkliflər verir. Daha sonra Scrum Team bir araya gələrək Sprint-in maraqlı tərəflər üçün niyə dəyərli olduğunu göstərən bir Sprint Hədəfi müəyyən edir. Sprint Hədəfi Sprint Planning bitməzdən əvvəl müəyyənləşdirilməlidir.

2-ci mövzu: Bu Sprint-də nə edilə bilər?

Product Owner ilə müzakirələr nəticəsində Developerlər mövcud Sprint-ə daxil etmək üçün Product Backlog-dan maddələr seçir. Scrum Team həmin proses zamanı seçilmiş maddələri təkmilləşdirə bilər, bu isə öz növbəsində komanda üzvləri arasında anlayış və etimadı artırır.

Sprint ərzində nə qədər iş həcmi icra ediləcəyini seçmək çətin ola bilər. Lakin Developerlər keçmiş fəaliyyətləri, potensial bacarıqları və Hazırlıq Meyarları barədə nə qədər çox məlumatlı olsalar, onlar öz Sprint proqnozlarında bir o qədər inamlı olacaqlar.

3-cü mövzu: Seçilmiş iş necə həyata keçiriləcək?

Hər bir seçilmiş Product Backlog maddəsi üzrə Developerlər Hazırlıq Meyarlarına cavab verən bir Increment yaratmaq üçün zəruri olan işləri planlaşdırır. Bu, adətən Product Backlog maddələrinin bir günlük və ya daha qısa müddətli, daha kiçik iş vahidlərinə ayrılması ilə həyata keçirilir. Bunun necə həyata keçiriləcəyi Developerlərin müstəsna qərarları ilə müəyyən edilir. Heç kim onlara Product Backlog maddələrini necə dəyər Increment-lərinə çevirmək barədə göstəriş vermir.

Sprint Hədəfi, Sprint üçün seçilmiş Product Backlog maddələri və onların həyata keçirilməsi planı birlikdə Sprint Backlog adlanır.

Sprint Planning bir aylıq Sprint üçün maksimum səkkiz saatlıq vaxt çərçivəsi ilə məhdudlaşır. Daha qısa Sprintlər üçün tədbir adətən daha qısa olur.

Daily Scrum

Daily Scrum-ın məqsədi növbəti planlaşdırılmış işi tənzimləməklə Sprint Hədəfinə doğru irəliləyişi yoxlamaq və zəruri halda Sprint Backlog-u adaptasiya etməkdir.

Daily Scrum Scrum Team-in Developerləri üçün nəzərdə tutulmuş 15 dəqiqəlik bir tədbirdir. Mürəkkəbliyi azaltmaq üçün Sprint-in hər iş günü eyni vaxtda və eyni yerdə keçirilir. Product Owner və ya Scrum Master Sprint Backlog maddələri üzərində fəal şəkildə çalışdığı halda, onlar Daily Scrum-da Developerlər kimi iştirak edirlər.

Developerlər onların Daily Scrum-ın keçirilməsi üçün istənilən struktur və üsullardan istifadə edə bilərlər. Seçilmiş struktur və üsullar Sprint Hədəfinə doğru irəliləyişə fokuslanmasına və növbəti iş günü üçün müvafiq fəaliyyət planının hazırlanmasına gətirməlidirlər. Bu, diqqətin cəmlənməsinə və özünüidarəetmənin inkişaf etdirilməsinə səbəb olur.

Daily Scrum-lar ünsiyyəti artırır, maneələri müəyyənləşdirir, cəld qərarverməni təşviq edir və nəticə etibarilə digər iclasların keçirilməsinə ehtiyacı aradan qaldırır.

Daily Scrum Developerlərin öz planlarını tənzimləməsinə imkan verən yeganə vaxt deyil. Onlar adətən gün ərzində qalan Sprint işlərinin adaptasiya edilməsi və ya yenidən planlaşdırılması barədə daha ətraflı müzakirələr üçün görüşür.

Sprint Review

Sprint Review-nun məqsədi Sprint-in nəticələrini təhlil etmək və gələcək adaptasiyaları müəyyən etməkdir. Scrum Team öz işlərinin nəticələrini maraqlı tərəflərə təqdim edir və Məhsul Hədəfinə doğru irəliləyiş müzakirə olunur.

Tədbir zamanı Scrum Team və maraqlı tərəflər Sprint-də hansı işlərin tamamlandığı və mühitlərində nələrin dəyişdiyini nəzərdən keçirir. Bu məlumatlara əsasən iştirakçılar bundan sonra nə edilməli olduğu barədə qərar vermək üçün bir araya gəlir. Product Backlog həmçinin yeni imkanları qarşılamaq üçün də tənzimləne bilər. Sprint Review iş sessiyasıdır və Scrum Team onu təqdimatla məhdudlaşdırmaqdan çəkinməlidir.

Sprint Review Sprint-in son dan ikinci tədbiridir və bir aylıq Sprint üçün maksimum dörd saatlıq vaxt çərçivəsi ilə məhdudlaşır. Daha qısa Sprintlər üçün tədbir adətən daha qısa olur.

Sprint Retrospective

Sprint Retrospective-in məqsədi keyfiyyət və səmərəliliyin artırılması üçün müvafiq yolların planlaşdırmaqdır.

Scrum Team ötən Sprint-in fərdi şəxslər, qarşılıqlı ünsiyyət, proseslər, vasitələr və Hazırlıq Meyarları baxımından necə keçdiyini analiz edir. Adətən iş sahəsindən asılı olaraq nəzərdən keçirilən elementlər fərqlənir. Onları yanlış istiqamətləndirən fərziyyələr müəyyən edilir və onların mənşəyi araşdırılır. Scrum Team Sprint zamanı nələrin qaydasında olduğunu, hansı problemlərlə qarşılaşıldığını və həmin problemlərin necə həll edildiyini (və ya həll edilmədiyini) müzakirə edir.

Scrum Team səmərəliliyin artırılması üçün ən faydalı ola biləcək dəyişiklikləri müəyyən edir. Ən yararlı hesab edilən təkmilləşdirmələr mümkün qədər tez bir müddətdə tətbiq edilir. Onlar hətta növbəti Sprint üçün Sprint Backlog-a da əlavə edilə bilər.

Sprint Retrospective Sprint-i yekunlaşdırır. O, bir aylıq Sprint üçün maksimum üç saatlıq vaxt çərçivəsi ilə məhdudlaşır. Daha qısa Sprintlər üçün tədbir adətən daha qısa olur.

Scrum artefaktları

Scrum artefaktları iş və ya dəyəri əks etdirir. Onlar əsas məlumatların şəffaflığını maksimum artırmaq üçün nəzərdə tutulmuşdur. Belə ki, onları yoxlayan hər kəs adaptasiya üçün eyni əsasa malikdir.

Hər bir artefakt şəffaflığı artıran və irəliləyişin ölçülə biləcəyi məlumatların təmin edilməsilə bağlı öhdəlik ehtiva edir:

- Product Backlog üçün Məhsul Hədəfidir.
- Sprint Backlog üçün Sprint Hədəfidir.
- Increment üçün Hazırlıq Meyarlarıdır.

Bu öhdəliklər Scrum Team və onların maraqlı tərəfləri üçün empirizm və Scrum dəyərlərini möhkəmləndirmək üçün nəzərdə tutulmuşdur.

Product Backlog

Product Backlog – məhsulun təkmilləşdirilməsi üçün lazım olanların ardıcılıqla özündə əks etdirən və davamlı olaraq yenilənən siyahıdır. Scrum Team-in həyata keçiriləcək işin yeganə mənbəyidir.

Bir Sprint ərzində Scrum Team tərəfindən işlənilə biləcək Product Backlog maddələri Sprint Planning tədbirində seçilmə üçün əvvəlcədən hazırlanır. Onlar adətən təkmilləşdirmə fəaliyyətindən sonra bu şəffaflıq dərəcəsini əldə edir. Product Backlog təkmilləşdirməsi dedikdə Product Backlog maddələrinin daha kiçik və daha konkret maddələrə ayrılması və onların sonradan incələməsi nəzərdə tutulur. Bu, təsvir, sıra və ölçü kimi təfərrüatların əlavə edilməsi üçün davamlı prosesdir. Atributlar adətən iş sahəsindən asılı olaraq dəyişir.

İşi həyata keçirən Developerlər işin ölçüsü üçün məsuliyyət daşıyır. Product Owner işi anlamaqlarına və seçim etmələrinə Developerlərə yardımçı olmaqla onlara təsir edə bilər.

Öhdəlik: Məhsul Hədəfi

Məhsulun gələcək vəziyyətini əks etdirməklə Məhsul Hədəfi Scrum Team-ə işlərin planlaşdırılması zamanı hədəf kimi xidmət edə bilər. Məhsul Hədəfi Product Backlog-da verilmişdir. Product Backlog-un qalan hissəsi Məhsul Hədəfinə çatması üçün “nələrin” yerinə yetirilməsinin lazım olduğunu göstərir.

Məhsul dəyəri təmin etmək üçün bir vasitədir. Onun aydın həddləri, məlum maraqlı tərəfləri, dəqiq müəyyən edilmiş istifadəçiləri və ya müştəriləri var. Məhsul qismində xidmət, fiziki məhsul, və ya mücərrəd nə isə çıxış edə bilər.

Məhsul Hədəfi Scrum Team üçün uzunmüddətli məqsəddir. Onlar bir məqsədə çatdıqdan (və ya ondan imtina etdikdən) sonra digərinə keçməlidir.

Sprint Backlog

Sprint Backlog Sprint Hədəfi (niyə), Sprint üçün seçilmiş Product Backlog maddələr toplusu (nə), habelə Incrementin yaradılması üçün müvafiq fəaliyyət planından (necə) ibarətdir.

Sprint Backlog Developerlər tərəfindən hazırlanmış və onlar üçün nəzərdə tutulmuş bir plandır. O, Developerlərin Sprint Hədəfinə çatmaq üçün Sprint müddətində həyata keçirməyi planlaşdırdığı işin olduqca aydın, real vaxt rejimində əksidir. Nəticə etibarilə, Sprint Backlog daha çox məlumat əldə edildikcə Sprint ərzində yenilənir. Developerlərin Daily Scrum-da öz irəliləyişlərini analiz etmələri üçün o daha təfərrüatlı olmalıdır.

Öhdəlik: Sprint Hədəfi

Sprint Hədəfi Sprint üçün yeganə məqsəddir. Sprint Hədəfi Developerlərin öhdəliyi olduğuna baxmayaraq, ona nail olmaq üçün lazım olan konkret iş baxımından sərbəstlik təmin edir. Sprint Hədəfi həmçinin Scrum Team-i ayırı-ayrı işləmək yerinə birlikdə çalışmağa təşviq edir, tutarlılığı və fokuslanmağı təmin edir.

Sprint Hədəfi Sprint Planning tədbiri zamanı hazırlanır və daha sonra Sprint Backlog-a əlavə edilir. Developerlər Sprint ərzində işləyərkən Sprint Hədəfini nəzərlərində saxlayırlar. İşin həcmi onların düşüncələrindən fərqli olduqda, onlar Sprint Hədəfinə xələl gətirmədən Sprint müddətində Sprint Backlog-un əhatə dairəsini razılaşdırmaq üçün Product Owner ilə birlikdə çalışırlar.

Increment

Increment Məhsul Hədəfinə doğru sanki pilləkən rolunu oynayır. Hər Increment bütün əvvəlki Incrementlərə əlavə olunur və bütövlükdə yoxlanılaraq bütün Increment-lərin birlikdə işləməsi təmin edilir. Dəyər təmin etmək üçün Increment yararlı olmalıdır.

Bir Sprint daxilində çoxlu sayda Increment yaradıla bilər. Increment-lərin cəmi Sprint Review-da təqdim edilir və beləliklə empirizmi dəstəkləyir. Lakin Increment maraqlı tərəflərə Sprint bitməzdən əvvəl də təqdim edilə bilər. Sprint Review heç vaxt dəyərin reliz vasitəsi kimi nəzərə alınmamalıdır.

İş Hazırlıq Meyarlarına cavab vermədiyi halda Increment-in tərkib hissəsi hesab edilə bilməz.

Öhdəlik: Hazırlıq Meyarları

Hazırlıq Meyarları məhsul üzrə tələb olunan keyfiyyət parametrlərinə cavab verdiyi zaman Increment-in vəziyyətinin formal təsviridir.

Product Backlog maddəsi Hazırlıq Meyarlarına cavab verdiyi andan Increment yaranır.

Hazırlıq Meyarları Increment yaradılarkən hansı işlərin tamamlandığı ilə bağlı hər kəsi ümumi şəkildə məlumatlandırmaqla şəffaflıq təmin edir. Product Backlog maddəsi Hazırlıq Meyarlarına cavab vermədiyi halda relizə buraxıla və ya Sprint Review-da təqdim edilə bilməz. Bu zaman o, gələcəkdə nəzərdən keçirilməsi üçün Product Backlog-a qaytarılır.

Increment üzrə Hazırlıq Meyarları təşkilat standartlarının tərkib hissəsi olduqda, bütün Scrum Team-lər mütləq minimum kimi ona əməl etməlidir. Meyarlar təşkilat standartlarının tərkib hissəsi olmadıqda, Scrum Team məhsul üçün uyğun Hazırlıq Meyarları yaratmalıdır.

Developerlərdən Hazırlıq Meyarlarına əməl etmələri tələb olunur. Bir məhsul üzrə birdən çox Scrum Team birlikdə çalışdıqda onlar eyni Hazırlıq Meyarlarını qarşılıqlı olaraq müəyyən etməli və onlara riayət etməlidir.

Yekun qeyd

Scrum ödənişsizdir və bu Təlimatda təqdim edilir. Burada ümumi şəkildə təsvir edildiyi kimi Scrum freymvorku dəyişməzdir. Scrum-ın yalnız bəzi qisimlərini tətbiq etmək mümkündür, lakin nəticədə Scrum alınmayacaq, çünki Scrum yalnız bütöv şəkildə mövcud olur və digər metodlar, metodologiyalar və təcrübələr üçün konteyner rolunu oynayır.

Minnətdarlıq

Töhfə verən insanlar

Scrum-a töhfə verən minlərlə insan arasından başlanğıcda olduqca vacib rol oynayanları xüsusi qeyd etməliyik: Jeff Sutherland Jeff McKenna və John Scumniotales ilə, Ken Schwaber isə Mike Smith və Chris Martin ilə çalışmışdır. Həmçinin, onlar hamısı birlikdə də işləmişdilər. Sonrakı illərdə bir çox digərləri də töhfə vermişdir və onların köməyi olmadan Scrum bu günkü qədər təkmilləşmiş formada ola bilməzdi.

Scrum Təlimatının Tarixçəsi

Ken Schwaber və Jeff Sutherland ilk dəfə Scrum-ı 1995-ci ildə OOPSLA Konfransında təqdim etmişlər. Bu, əsasən Ken və Jeff-in əvvəlki bir neçə il ərzində qazandığı bilikləri sənədləşdirdi və Scrum-ın ilk rəsmi tərifini ictimaiyyətə çatdırdı.

Scrum Təlimatı Jeff Sutherland və Ken Schwaber tərəfindən 30 ildən çox müddətdir hazırlanan, təkmilləşdirilən və davam etdirilən Scrum-ı sənədləşdirir. Digər mənbələr Scrum freymvorki tamamlayan patternlər, proseslər və anlayışları təmin edir. Bunlar məhsuldarlıq, dəyər, yaradıcılıq və nəticədən məmnunluğu artırır.

Scrum-ın bütöv tarixçəsi başqa sənədlərdə göstərilmişdir. Proqramın sınaqdan keçirildiyi və sübut edildiyi ilk yerləri kimi Individual Inc., Newspaper, Fidelity Investments, və IDX (hazırda GE Medical) xüsusilə qeyd edilməlidir.

Tərcüməçinin əlaqə məlumatları:

Agile Azerbaijan Community - agileazerbaijan@gmail.com

2017 Scrum Təlimatı ilə 2020 Scrum Təlimatı arasında olan dəyişikliklər

Daha az göstərişli

İllər ərzində Scrum Təlimatı daha çox göstərişlər toplusu olmağa başladı. 2020 versiyasının əsas məqsədi göstərişlərin çıxarılması və ya yumuşaltmasını təmin etməklə Scrum-ı yenidən minimum səviyyədə bir freymvorka çevrilməsidir, məs. Daily Scrum sualları qaldırıldı, PB maddələrin atributlarına dair dil sadələşdirildi, Sprint Backlog-dakı retro maddələr üzrə dil sadələşdirildi, Sprintin ləğv edilməsi bölməsi qısaldıldı, və sair.

Bir Məhsula fokuslanmış Bir Komanda

Məqsəd, PO ilə Dev Team arasında “vəkil” (proxy) və ya “biz və onlar” davranışına səbəb olan bir komanda daxilində ayrı bir komanda konsepsiyasını aradan qaldırmaq idi. İndi üç fərqli məsuliyyət toplusuna (PO, SM və Developerlər) sahib, lakin eyni hədəfə yönəlmiş yalnız bir Scrum Komandası var.

Məhsul Hədəfinin tətbiqi

2020 Scrum Təlimatı, Scrum Team üçün daha böyük dəyərli bir hədəfə yönəlmək üçün Məhsul Hədəfi konsepsiyasını təqdim edir. Hər bir Sprint, məhsulu ümumi Məhsul Hədəfinə yaxınlaşdırmalıdır.

Sprint Hədəfi, Hazırlıq Meyarları və Məhsul Hədəfi üçün ev

Əvvəlki Scrum Təlimatında Sprint Hədəfi və Hazırlıq Meyarları mənsubiyyət verilmədən izah olunmuşdu. Tam olaraq artefakt deyildilər, lakin artefaktlara müəyyən qədər bağlı idilər. Məhsul Hədəfi anlayışını əlavə etməklə, 2020 versiyası bu barədə daha çox aydınlıq təmin edir. Artıq üç artefaktın hər birində onlara dair ‘öhdəliklər’ var. Product Backlog üçün bu Məhsul Hədəfidir, Sprint Backlog üçün Sprint Hədəfi və İnkrement üçün Hazırlıq Meyarlarıdır (indi dırnaq açmadan). Onlar şəffaflıq gətirmək və hər bir artefaktın irəliləməsinə yönəlmək üçün mövcuddurlar.

Özünü təşkil etmə yerinə özünü idarə etmə

Əvvəlki Scrum Təlimatı Development Team-ləri özlərini təşkil edən, kimin və necə iş görəcəyini müəyyən edən kimi təsvir edirdi. 2020 versiyası Scrum Team üzərində daha fokuslanaraq kimin, necə və nəyin üzərində işləyəcəyini seçərək özünü idarə edən Scrum Team-i vurğulayır.

Sprint Planning-in 3 mövzusu

Sprint Planning-in “Nə” və “Necə” mövzularından əlavə, 2020 Scrum Təlimatı, Sprint Hədəfindən bəhs edərək “Niyə” adlı üçüncü bir mövzuya da önəm verir.

Daha geniş auditoriya üçün dilin ümumiyyətlə sadələşdirilməsi

2020 Scrum Təlimatı, lazımsız və mürəkkəb ifadələrin ləğv edilməsi ilə yanaşı, IT işinə dair qalan istinadların (məsələn, test, sistem, dizayn, tələb və s.) aradan qaldırılmasına diqqət yetirmişdir. Scrum Təlimatı indi 13 səhifədən azdır.